

ADRODDIAD I'R CABINET

28 Mehefin 2016

Aelod Cabinet: Cynghorydd Dafydd Meurig

Pwnc: Lon Las Ogwen

Swyddog cyswllt: Dafydd Wyn Williams – Pennaeth Adran Rheoleiddio [dros dro]

Y penderfyniad a geisir/pwrpas yr adroddiad

Cefnogaeth y Cabinet i wireddu'r cynllun yn y flwyddyn ariannol 2016/17

Barn yr aelod lleol

Dim yn fater lleol

Cyflwyniad

1. CEFNDIR

- 1.1 Bu trafodaethau gyda Aelodau Cabinet yn ol yn Nhachwedd 2015 ynglŷn â'r bwriad i ddatblygu twnnel a strwythurau eraill sy'n rhan o'r gyn rheilffordd yn Nhregarth fel rhan o lwybr Lôn Las Ogwen. Roedd awydd ar y pryd i gefnogi'r bwriad mewn egwyddor ond gofynnwyd am ragor o wybodaeth ynglŷn â'r elfen ariannol a'r budd fyddai'n deillio o weithredu'r cynllun. Hefyd, gan fod Lonydd Glas ar y pryd wedi ei rhestru fel toriad posibl roedd yr Aelodau yn awyddus i gael sicrwydd ynglŷn â phenderfyniad y Cyngor Lawn ar y toriadau'n Mawrth 2016, cyn penderfynu ar y mater. Erbyn hyn mae'r sefyllfa'n gliriach, ac yn sgil yr ymgynghoriad Her Gwynedd ar y toriadau posibl penderfynwyd peidio torri'r gyllideb ar gyfer rheoli a chynnal y Lonydd Glas.

2. ARIANNU'R PROSIECT A CHYNNAL A CHADW

- 2.1 Y bwriad ydi creu cymal newydd, 800m o hyd er mwyn cwblhau llwybr Lôn Las Ogwen rhwng Bangor a Bethesda ac ymlaen i Gapel Curig. Er yn gymal byr mae'r gwaith yn cynnwys diogelu craig ar ochr yr hafn, goleuo'r twnnel sy'n 275m o hyd a chamau i ddiogelu defnyddwyr ar y draphont dros yr afon Ogwen. Yn ychwanegol rhaid gosod wyneb sy'n addas ar gyfer cerddwyr a beicwyr.
- 2.2 Mae'r Adran Rheoleiddio wedi llwyddo yn ystod 2015 / 16 i adnabod adnoddau un-tro ac wedi ymgynhori gyda'r Aelodau'r Cabinet perthnasol a'r Pennaeth Cyllid, wedi neulltuo £200,000 mewn cronfa adrannol, wedi'i glustnodi ar gyfer ei ddefnyddio i ariannu cyfraniad y Cyngor tuag at y cynllun yma ac wedi galluogi'r Adran i ddenu £230,000 o grant gan Gronfa Drafnidiaeth Leol, Llywodraeth Cymru.

- 2.3 Mae gennym becyn ariannol gwerth £430,000 wedi ei sicrhau ar gyfer y cynllun. Rhaid wrth gwrs aros i weld canlyniad y broses caffael i gael y gwir ffigyrau ond rhagwelir bod y gyllideb yn ddigonol i weithredu'r cynllun.
- 2.4 Yr elfen arall yw'r costau refeniw ar gyfer cynnal a chadw. Mae cyllid cynnal y rhwydwaith Lonydd Glas yn £17,000 o fewn cyllidebau'r Uned Cefn Gwlad a Mynediad. Dylid nodi bod y gyllideb yma wedi ei gynnwys o fewn cynigion Her Gwynedd. Roedd 37.6% o'r rhai oedd wedi ymateb i'r ymgynghoriad yn cefnogi gwarchod y gyllideb a'r penderfyniad terfynol oedd peidio cynnwys y swm o fewn y rhaglen toriadau.
- 2.5 Defnyddir y gyllideb cynnal yn bennaf ar gyfer rheoli tyfiant tymhorol, ymateb i effaith tywydd garw, casglu ysbwriel ac achosion o fandaliaeth. Credir na fyddai cynnwys ardal y twunnel ynddo'i hun yn ormod o faich ar y gyllideb ond beth sy'n arbennig yn yr achos yma yw'r costau sy'n gysylltiedig â goleuo'r twunnel.
- 2.6 Amcangyfrifir bydd costau sy'n gysylltiedig â'r golau oddeutu £1,200 y flwyddyn, sef £600 am y trydan a £600 ar gyfer archwilio. Rhagwelir na fydd angen adnewyddu cyfarpar am sawl blwyddyn ond yn anffodus rhaid cymryd effaith fandaliaeth i ystyriaeth. Y bwriad ydi i gael cytundeb gyda'r Uned Goleuo Stryd y Cyngor i ofalu am y system oleuo.
- 2.7 Mae Cyngorau Cymuned Llandygai a Bethesda wedi datgan eu parodrwydd i gyfarfod costau cynnal gan gynnwys y costau goleuo. Gellir cytuno ar lefel y cyfraniad a threfniadau pan geir cadarnhad o'r costau blynyddol sydd ynghlwm a'r goleuo.

3. BUDD FYDD YN DEILLIO O WEITHREDU'R CYNLLUN

- 3.1 Mae datblygiad Lôn Las Ogwen dros y blynyddoedd diweddar wedi digwydd oherwydd brwdfrydedd a chefnogaeth y gymuned leol ac ers agor y cymal diweddaraf yn 2014 derbyniwyd lluo o ymholiadau yn gofyn , "pryd mae'r twunnel yn agor".
- 3.2 Yn ddiweddar mae Cyngorau Cymuned Bethesda a Llandygai wedi datgan eu bod yn awyddus iawn i weld y cymal drwy'r twunnel yn cael ei gwblhau ac wedi datgan parodrwydd i gyfrannu tuag at y costau cynnal.
- 3.3 Cyfeirir hefyd at ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd yn 2012, bryd hynny roedd 94% o'r ymatebion yn cefnogi'r bwriad i greu llwybr rhwng Tregarth a Bethesda. Dywedodd 79% eu bod yn fodlon defnyddio'r twunnel os byddai yn cael ei oleuo. Mae offer cyfiri ar y llwybr yn dangos dros 100,000 o siwrnai ar y Lon Las yn flynyddol.
- 3.4 Mae'n amlwg fod cefnogaeth leol i'r prosiect ac ymwybyddiaeth o'r buddion canlynol a ddaw o'i weithredu:

- **Teithio llesol** : mae deddf Teithio Lesol 2015 yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau lleol i ddarparu adnoddau sy'n caniatáu i'r cyhoedd i gerdded a beicio i fan gwaith, i ysgol neu goleg, i dderbyn gwasanaeth cyhoeddus megis meddygfa, swyddfa bost, llyfrgell ayb. Drwy gwblhau'r Lon Las drwy'r twnnel mae trigolion Bethesda a'r cyrion (poblogaeth o oddeutu 24,000) y gallu manteisio ar adnodd i deithio heb ddefnyddio cerbyd sy'n dod a buddion o ran lles yr unigolyn a'r amgylchedd. Wrth weithredu'r cynllun mae'r Cyngor yn cwrdd ag amcanion Deddf Teithio Lesol.
- **Diogelwch**: gan nad oes cysylltiad uniongyrchol rhwng dau ran y Lon Las ar hyn o bryd rhaid i ddefnyddwyr ddilyn y briffordd rhwng Tregarth a Bethesda. Byddai llwybr uniongyrchol drwy'r twnnel yn lleihau'r risg o ddamwain rhwng defnyddwyr y Lon Las a thraffig ar y briffordd.
- **Llesiant / hamdden** : mae'r rhwydwaith Lonydd Glas eisoes yn adnodd sy'n cael defnydd helaeth gan drigolion lleol sy'n dymuno cadw'n heini. Mae'r dystiolaeth feddygol yn dangos bod gweithgaredd corfforol cymedrol fel cerdded a beicio yn arwain at wella iechyd corfforol a meddyliol. Byddai datblygu'r twnnel yn darparu gwell adnodd sy'n hwylus i drigolion Tregarth a Bethesda gan gynnwys aelodau clybiau a chymdeithasau chwaraeon fel clwb Rygbi Bethesda sydd gerllaw'r llwybr presennol. Credir bod y datblygiad yn cyd-fynd ag amcanion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sydd yn gysylltiedig â Chymru iachach a chymunedau cydlynol.
- **Yr economi / Twristiaeth** : mae'r Cyngor a Chroeso Cymru yn canolbwyntio ymdrechion marchnata ar y sector awyr agored gyda cherdded a beicio yn flaenllaw yn yr ymgyrchoedd. Mae gan Lon Las Ogwen y potensial i fod yn gyfrwng effeithiol o ddenu cerddwyr a beicwyr i Fethesda ac ymlaen i Nant Ffrancon a llyn Ogwen. Byddai datblygu'r twnnel a'r draphont nid yn unig yn hwyluso teithio gan ymwelwyr ar droed a beic ond maent yn atyniadau ynddo hunain i'w gwerthfawrogi fel rhan o dreftadaeth ddiwydiannol ardal Bethesda.

4. CASGLIAD AC ARGYMHELLIAD

- 4.1 Mewn ymateb i gais yr Aelodau am wybodaeth ychwanegol am y cynllun gellir datgan bod gennym :
- Cyllid wedi ei sicrhau ar gyfer gweithredu'r cynllun o fewn y flwyddyn ariannol bresennol.
 - Sicrwydd o gyllideb refeniw yn sgil cefnogaeth Pobol Gwynedd i warchod cyllideb y Lonydd Glas ac ymrwymiad gan y Cyngorau Cymuned i gyfrannu at y costau cynnal / goleuo.

- Cefnogaeth i'r cynllun gan y gymuned leol a'u cynrychiolwyr a gwerthfawrogiad o'r budd o ran lles, iechyd a'r economi fydd yn deillio o weithredu'r cynllun.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

Gofynnaf i'r Cabinet gefnogi'r cynllun i'w weithredu fel rhan o raglen gyfalaf yr Adran Rheoleiddio yn 2016 /17 gan ddefnyddio'r grant o'r Gronfa Trafnidiaeth a chyllid adrannol sydd wedi ei adnabod at ddibenion y prosiect.

Barn y swyddogion statudol

Y Prif Weithredwr: Mae'n dda gweld bod y pecyn ariannu ar gyfer y cynllun hwn yn ei le bellach ac y gellir symud ymlaen."

Y Swyddog Monitro: Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid: Cadarnhaf, wedi ymgynghori'n briodol gyda'r Aelodau Cabinet perthnasol yn ystod 2015/16, fod £200,000 eisoes wedi'i neilltuo i'r perwyl hyn gan yr Adran Rheoleiddio. Nodaf fod hynny wedi galluogi'r Cyngor i fanteisio ar grant o £230,000 gan Lywodraeth Cymru i gwblhau'r cynllun. Croesawir y cyfle yma i wella asedau Gwynedd a darparu budd i ddefnyddwyr Lôn Las Ogwen. Gwerthfawrogaf hefyd y cynigion gan Gyngorau Cymuned Bethesda a Llandygai i gyfrannu tuag at gostau cynnal y lôn a'r twnnel, fydd yn lleddfu ychydig ar ymrwymiad referniw perthnasol y Cyngor yn y maes.

Atodiadau: Dim